

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta . . . 4 „
četrt leta . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Shod slovanskega učiteljstva v Pragi.

Praga, dne 12. avgusta 1908.

Dne 8. t. m. so se zbrali v Pragi zastopniki in zastopnice slovanskega učiteljstva h kongresu, ki je prvi te vrste in takega obsega, odkar deluje med ljudstvom zavedno in napredno učiteljstvo. Navdušenje in svečanostno razpoloženje, želja po ojačenju vrst pionirjev prosvete so združili v zlati Pragi slovansko učiteljstvo k resnemu delu in k velevažnim sklepom, ki se naj realizirajo v korist šolstva, učiteljstva in posameznih slovanskih narodov.

Slovanski shod, ki se je pred kratkim vršil v Pragi, je mogočno poživil misel slovanske vzajemnosti med vsemi slovanskimi narodi. Vseposod čutijo, da je treba ožjih, intimnejših zvez med posameznimi slovanskimi narodi. To priča sijajno tudi slovanski učiteljski shod v Pragi. Skupna zadeva, skupna skrb vseh slovanskih narodov je vprašanje o narodni vzgoji slovanske mladine, in ta velevažna zadeva je privedla na stotine slovanskih učiteljev in učiteljic v Prago.

Pridržujoč si natančno poročilo za prihodnje številke, pošiljamo danes le kratko izvestje o tej velepomembni manifestaciji slovanskega učiteljstva.

Na slovanski učiteljski shod je prišlo 520 Poljakov, 325 Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov ter 57 Slovakov. Na kolodvoru sta jih pozdravila za mestno občino dr. Schreter, za Slovanski klub dr. Černý in za češko učiteljstvo učitelj Skála. Med drugimi je govoril sivolasni slovaški mučenik Svetozar Hriban-Vajanski, ki so ga udeležniki dvignili na ramena in ga ob navdušenih klicih učiteljstvo pozdravljajočega občinstva nesli do Havličkovih ulic.

Po sprejemu so se udeleženci in udeleženke shoda razšli na odkazana stanovanja,

vseposod navdušeno pozdravljeni in najgostoljubnejše sprejeti.

V nedeljo je bil na Žofinju prijateljski večer. Naval občinstva je bil naravnost ogromen. Na stotine ljudi spleh ni dobilo prostora. Posebno presrečno in simpatično so bili sprejeti jugoslovanski učitelji in njih dame.

V ponedeljek je bila slavnostna otvoritev shoda. Na to sejo so prišli podžupan dr. Štych in mnogo državnih in deželnih poslancev. Za predsednika je bil izvoljen starosta zveze čeških učiteljskih društev J. Černý, za častne predsednike pa zastopniki vseh slovanskih narodnosti, med njimi D. Trstenjak, I. Maglen in B. Vrečko. Pozdravili so shod v imenu Prage podžupan dr. Štych, v imenu češkega narodnega sveta dvorni svetnik prof. Čelakovský, v imenu češkega vseučilišča profesor Dřtina, v imenu mednarodne federacije „Svobodne Misli“ dr. Bartošek, v imenu češkega kmetijskega ljudstva vodja agrarne stranke poslanec Zazvorka. Za „Zavezo avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ je govoril Luka Jelenc.

Po referatu Jos. Černega „O narodni vzgoji“ je bil banket, na katerem je bilo izrečenih mnogo navdušenih napičnic. Popoldne so zborovale tri sekcije, ki so se posvetovala o temah: Narodnost in njen pomen za vzgojo, narodna vzgoja v šoli in narodna vzgoja izven šole. Zvečer je bila na čast slovanskim učiteljem slavnostna predstava v „Narodnem divadlu“, kjer so peli Smetanovo „Prodano nevesto.“

Hinavstvo in falzifikacija.

— Bog sam ve, da se neradi pečamo s „Slovenecem“ in z njegovimi uredniki, ker so svojstva, ki se z njimi odlikujejo, taka, da ne zbuja nikjer niti najmanjših simpatij.

Nekako pred dvema mesecema je proglasil „Slovenec“, da se boče odslej držati do-

stojnega načina polemike, da naj prenehajo osebnosti, da naj zavladajo v slovenskem časopisu drugačen ton. Mi smo se ravnali po tem, preden je prišel „Slovenec“ s svojo moralno pridigo. A kdo se ni držal tega? „Slovenec“ sam! List za listom je napadal osebe, smešil in denunciral, da je bilo grdo! Mi smo v več zaporednih številkah s citati iz „Slovenca“ dokazali, da je njegova teorija drugačna od njegove prakse.

Toda svoje besede ni prelamljal „Slovenec“ samo v svojih predalih, ampak njegovi uredniki in najožji somišljeniki so hodili — in hodijo — po kmetih in so na najostudnejši in najbrezobzirnejši način blatili in obrekovali — učiteljski stan. Rekord v častikraji in v denuncianstvu je dosegel „Slovenec“ v letošnji 169. in 172. številki, kar smo povedali zadnjič in njegovo pisavo tudi na primeren način ožigosali. Saj vendar ne dobimo danes človeka, da bi mirno prenašal najhujše udarce in pri tem še hvalil onega, ki ga tepe. Brezmišelnost in nečastno bi bilo, ko bi samo učiteljstvo delalo izjemo. Zob za zob! Kakor vi nam — tako mi vam!

Kar so nam dali, to smo jim pošteno vrnil, ker nečemo nikomur ničesar dolžni ostati.

V 181. števil. pa je „Slovenec“ hinavsko zavil oči, se napravil nedolžnega kot jagnje in zapisal z debelimi črkami, da je „Tovariš“ — zblaznel!

Ta prav ligurianska rasa je vzrok, da se zopet danes bavimo s poštenjakom „Slovenecem“. — V dotični številki namreč piše: „Učiteljski Tovariš“ od 7. t. m. je od prve do zadnje strani poln samo fakijskih psov, ki so pa take vrste, da morajo tiste, katerim so namenjene, spraviti le v dobro voljo. V treh dolgoklobasastih člankih so nabrali razkačeni zelenci sledeče rožice . . .

Tu je iztrgal „Slovenec“ iz naše zadnje številke nekaj besed brez zveze in smisla ter jim potem pripisal te-le sladke besede: „Glavni

urednik lista, ki se s tako pisavo ponaša, j učitelj, deželni poslanec in veleestetični pesnik Engelbert Gangl. Kaj bo porekla mladina, ko bo brala, kako pišejo njeni vzgojevalci? Zato je že s pedagoškega stališča nujno potrebno svariti mladino pred tolikim pohujšanjem in jo obvarovati posledic take vzgoje. Liberalni učitelji nam bodo še hvaležni, da smo v naših izobraževalnih društvih prevzeli skrb za duševni napredek mladine, njim pa s tem dali priliko, da se s svojimi zmognostmi primerno udeležujejo na gorinavedeni način v „Tovarišu“.

Hinavci! Kaj pa poreče mladina, če ji pridejo v roke tisti „Slovenci“, ki v njih brez povoda na najostudnejši način blati ves učiteljski stan? Kaj poreče, ko zve, da so to tisti, ki tako pišejo in govore, navadni obrekovalci in ljudje, ki žive v večnem nasprotju z resnico, hčerko božjo? Na to vprašanje naj odgovori „Slovenec“ in naj tudi prizna, da je bil on tisti, ki je začel z napadanjem, zasramovanjem in denunciranjem! Potem bomo slišali, kaj poreče mladina! To je gotovo, da ne bo tega odgovora sram nas, ampak sramovali se ga bodo tisti, ki nam krađejo ugled! Sramovali? Ko bi poznali kaj sramu!

V isti številki (I. priloga) odgovarja „Slovenec“ vprašanju: Kakšni so nameni „Zavezarjev“? Njegov odgovor se glasi tako: V uvodnem članku „Učiteljskega Tovariša“ bemo sledeče . . .

Tu ima „Slovenec“ v mislih razpravo „Naša narodna razmere in naša narodna šola.“ Ta razprava je govor g. Ivana Prekorška, ki ga je govoril na shodu slovanskega naprednega dijaštva v Pragi. To vse stoji natančno in vidno zapisano v 31. številki našega lista, a „Slovenec“ je vse to — zamočal!

Kakšen pa je „Slovenec“ citat? Zamolčal je ves prvi del (tri kolone), ponatisnil 7 vrst, prenehal sredi stavka, izpustil 8 vrst, po-

šolske oblasti, a sedaj sem jih zaklel v dno pekla. Pa zgodilo se je nekaj čudnega! „Strašna jeza“ je tako vplivala na moj organizem, da sem hipoma ozdravel, da sem čvrst, čil in zdrav kakor jegulja; smuknem ti — če je treba — skozi vsako špranjico.

To je bila, sicer kakor pravi Nemec „eine Pferdekur“ pa nič ne de, učinek je bil izborn.

S krepko roko sem prijel vajeti zavoženega voza v roke in že pri prvi konferenci sem pokazal, da se ne bojim ničesar. Neki meni podrejen učitelj je bil tako nementen, da se je oglasil k besedi in izrekel željo, naj druge korporacije vposljuje pismene predloge, da bo vedela konferenca sklepati o njih. Da je to revše v zmoti, sem mu kar kratkoma izrekel vpricho konference za to nemumost najostrejšo grajo. Ali bi si Ti, ljubi Pavliha, upal tako energično nastopiti? Mislim, da gotovo ne, saj še Gabršek ni imel tega poguma, ampak je pustil, da so se taki ljudje posluževali pravice šol. učnega reda, ki so ga skovali taki ljudje, ki ne vedo, kaj je šolski vodja, ki mora biti absoluten gospodar, če hoče, da se šola dobro razvije.

Da konference ne trajajo predolgo, že

LISTEK.

Pismo z Rakeka.

Dragi Pavliha!

Hudo se motiš — kakor vsi petnajsti kompetenti — ki si jih našel v svojem II. pismu iz Ljubljane, če misliš, da bo kdo izmed vas dobil nadučiteljsko mesto na II. mestni šoli v Ljubljani. Četudi si lepo našel vse lepe svoje lastnosti, ki bi te dičile kot nadučitelja, vendar si delal račun brez krčmarja, ker sem preverjen, da slavne šolske oblasti že vedo, da si Ti proti meni pravi šušmar.

Tako n. pr. sem jaz vedno bil navzoč na vsakem liberalnem shodu, ki ga je priredil župan Hribar, in še izkušal sem, da sem sedel vedno nasproti njemu. S tem sem zadel kar dve muhi na en udarec. Župan Hribar je lahko mislil, da sem prvi liberalce Kranjske, obenem sem pa zvedel, kaj vse nameravajo ti prekličani liberalci, kar sem tudi hitro sporočil klerikalcem. Če so klerikalci napravili kako predavanje ali kaj enakega, sem se vselej udeležil ter opozoril s prijaznim pozdravom vsakega

klerikalnega veljaka, da se vedno udeležujem njih prireditve. Za deželnozbornskih volitev sem kazal liberalnom svojo glasovnico z imenom Triller in Tavčar, oddal sem pa glasovnico z imenom — Gregorič — Ravnihar. Da bi Ti kaj takega skupaj spravil, je nemogoče, ker nimaš toliko sposobnosti, jaz pa sem rojen diplomat.

Nekoč se mi je sanjalo, da sem učiteljval na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, kjer je bil voditelj sedanji nadzornik F. Gabršek. Kakor rečeno, se mi je to le sanjalo. Voditelja Gabrška kar nisem mogel videti, zato pa sem bil navidezno z njim jako prijazen; ko je bil odsoten, pa sem zabavljaj čezenj, da se je kar kadilo. Sicer so bili tudi nekateri drugi kolegi z Gabrškom nezadovoljni, to se jim je bralo z obraza; reči si niso upali čezenj ničesar, ker niso imeli toliko korajže kot jaz, da bi bili v nenavzočnosti Gabrškovih zabavljali čezenj.

Dalje se mi je sanjalo, da sem bil nekoč jako bolan, pa sem moral še supirati in ko sem Gabršku rekel, da sem tako bolan, da komaj stojim, mi je dal neumen svet: naj grem na dopust. Slišal si gotovo, dragi moj Pavliha, da so stari Rimljani rekli, da se proti neum-

nosti še bogovi zamen bore. Zato pa jaz Gabršku nisem ničesar rekel, ampak sem takoj po šoli tekel naravnost v uredništvo „Slovenca“ — pardon! — „Slovenskega Naroda“, da me ne bi izvohali, ampak sumili kakega drugega tovariša, da je prijel Gabrška za vrat. Da boš videl, dragi Pavliha, da sem res korajžen, sem se drugi dan silno zgražal nad svojo notico v „Slovenskem Narodu“, v kateri se je pribilo, da je neumen tak nadučitelj, ki svetuje na smrtno bolnemu, naj prosí za dopust.

Pa kadar ima človek hude bolečine, ima tudi hude sanje. To se je tudi meni pripetilo. Sanjalo se mi je, da sem bil čisto proti svoji volji imenovan za začasnega voditelja, dasi nisem niti koraka storil za to. Dam ti častno besedo — in ta že drži! To me je strašno raztogotilo. Proti moji volji mi take težave naložiti na hrbet, to se mi je zdelo naravnost kruto; zdelo se mi je, kakor bi me hoteli nalahč umoriti. V šoli sem že komaj stal na nogah, z največjo težavo sem se privlekel v šolo, in šolske oblasti mi store kaj takega!

Veš, dragi moj Pavliha, sklenil sem postati najhujši socialni demokrat, taka jeza me je lomila. Že prej sem dostikrat zabavljaj čez

natisnil eno vrsto, zopet izpustil eno vrsto, ponatisnil eno vrsto, izpustil poldrugo kolono, ponatisnil 6 vrst in izpustil ves ostali članek (poldrugo kolono), potem pa zapisal te-le grozovitosti: Jasno je tukaj povedano, da slovenski liberalni učitelji smatrajo zakramente in obrede katoliške cerkve zgolj za mrtve ceremonije, da bi nadalje radi vrgli iz šole katekizem in da bi iz otrok radi napravili „moderna človeka“, kar na Kranjskem po naziranju svobodomiselnih učiteljev pomeni takega človeka, ki zabavlja proti cerkvi, taji Boga, proglaša svobodno ljubezen, ne veruje v posmrtno življenje in izvaja postanek človeka iz živali. Tako poživaljenje in posurovanje „človeštva“ torej uči „Tovariš“. Potem se pa še tako silno togoti, ako ljudstvo opozarjamo na njegovo pisanje! Našemu kmetu mora šola nujno omrzeti, ako vidi, kako od njega plačani liberalni učitelji že iz ljudske šole hočejo napraviti šolo bogotajstva in učilnico brezmejnega sovraštva do cerkve. „Učiteljski Tovariš“ je protišolski list, ker njegovo brezvestno pisarjenje mora šolo privedi do propada. „Tovariš“ škoduje liberalnemu učiteljstvu samemu, ker je on vzrok, da je ljudstvu do dna srca obsovaženo. Le tako naprej! Vspešen pouk v šoli boste ugonobili, svojih protiverskih namenov pa ne dosegli!

Človek bi se jezil, če bi ne bile „Slovenčev“ solze tako smešne in neumne! Na podlagi iztrganih besed kateregakoli članka lahko obdolžimo človeka največjih hudodelstev. Po „Slovenčev“ metodi lahko trdimo z mirno vestjo, da pravi celo sveto pismo, da ni Boga!

Iz vsega tega pa razvidimo, da je le samo sovraštvo tista sila, ki žene klerikale v boj proti šoli in učiteljstvu. Ker nimajo zato stvarnih razlogov, se poslužujejo linavstva in falzifikacije, kar je seveda komednejše, čeprav nečastno. Ptiča spoznamo po petju.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija: K 123.60218.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Bodoči naučni minister.

Poročilo graške „Tagespost“, da bo grof Stürkgh čimprej zasedel Marchetovo mesto naučnega ministra, še ni bilo ovrženo. Izjava ministra Marcheta, da o teh premenah ničesar ne ve, je brez pomena, saj vemo, da ministri do zadnjega trenutka uradno „ničesar ne vedo“, da so ure njih ministrovanja štete. Klerikalci vseh barv delujejo že leto dni na to, da izpodrinejo liberalca Marcheta in ga nadomestijo s svojim človekom. Takoj po rekonstrukciji Beckovega kabineta so govorili, da prevzame morda sam dr. Gessmann naučni portfelj. To bi bilo združenim nazadnjakom pač najljubše. No, po znani vseučiliški debati so se

gledam, da sam prej vse sklenem in potem zaradi lepšega vprašam učiteljstvo, kaj želi; da se pa stvar lepo izvrši, pa povem, da je tako že določeno, kakor sem jaz povedal. Nekateri so sicer že taki, da hočejo še celo debatirati, ali hitro posežem s svojo spretno roko vmes in nrajam ostro učitelja, če pravi: Čemu se nas vprašuje? Če je že sklenjeno naj se izvrši. Druge pa pustim lepo dalje debatirati, da se počasi privadijo situaciji. Sploh sem pa v kratki dobi par tednov dosegel tako lepe uspehe, da si podrejeno učiteljstvo pri konferencah jedva upa dihati, kamoli — da bi se predzrnilo govoriti. Sanjalo se mi je potem, kako so bila šolska oblastva z menoj zadovoljna in so se na podlagi te kratke preizkušnje, ki sem jo nad vse vrlo dobro prebil — imenovala za pravega šolskega voditelja.

Dragi Pavliha! Dosedaj so se še vse moje sanje izpolnile. Če se mi je sanjalo, da sem postal iz liberalca klerikalec, ali nasprotno — vselej se je to zgodilo.* Zato sem pa sedaj tudi trdno prepričan, da bo deželni šolski svet mene imenoval in da propadeta Ti in vsi tisti petnajsteri prosilci, kakor ste dolgi in široki.

* Zato imajo nekateri moji tovariši pisana petrdila.

gospodje pričeli, da bi bilo jako neprevidno, ako bi po vsej sili hoteli posaditi najbolj zagriženega in najbolj brezobzirnega klerikalca na to velevažno mesto, ker bi to zbudilo v vseh neklerikalnih strankah tak odpor, da bi vsaj za trenotek zatajile svoja narodna in politiška nasprotstva ter bi združeno nastopile v obrambo našega šolstva in šolske uprave, ki si jo klerikalci prizadevajo pridobiti. Iz teh zgolj taktičskih obzirov so torej klerikalci opustili misel, postaviti na čelo avstrijskemu šolstvu svojega prvoborilca Gessmanna, boj za pridobitev šolske uprave pa nadaljujejo javno in tajno z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolaganje, ter izkoriščajo v ta namen vse svoje zveze z visokim plemstvom in duhovstvom. Liberalce Marchet pade kot žrtev teh zvez in tega delovanja, in na njegovo mesto sede štajerski grof Stürkgh, ki je po raznih metamorfazah priplaval v varno krščansko-socialno pristanišče.

Vredno je, da si malo natančneje ogledamo moža, ki bo v kratkem na čelu našemu šolstvu in naši šolski upravi. Nimamo povoda ogrevati se za liberalca Marcheta, ki si je vedno prizadeval prikupiti se skrajnim nemškim nacionalcem in ki se je baš zaradi tega postavil nam nasproti na sovražno stališče. No še mnogo nevarnejši nam bo grof Stürkgh, ki je nam Slovenecem v narodnem oziru še mnogo bolj sovražen kakor Marchet, ki pa poleg svoje narodne mrznje do Slovencev goji tudi mržnjo do naprednega šolstva in si bo torej prizadeval, da nam te, v narodnem oziru zanemarjene in zanikrne šole v meritornem oziru poslabša na ta način, da jih postavi pod vpliv cerkve in duhovstva. Pod Stürkghovim ministrovanjem bodo naši klerikalci začeli uredničevati svoj program, po katerem bodo, kakor je nekdo na shodu v Škofji Loki z brutalno odkritosrčnostjo povedal, „privlekli mladino izpred šolskega praga v farovž“. To se pravi, delali bodo na to, da se našemu, od mogočnih in naprednih narodov obdanemu narodu zazida še tista majhna okena v življenje, ki mu jih je dodelanja jako zmerna šolska izobrazba odpirala. Tako poslabšanje šolske izobrazbe v dobi najbolj neusmiljene mednarodne tekme pomeni pa za kulturno in gospodarsko slab narod — kakor je slovenski — narodno smrt.

Klerikalci poznajo grofa Stürkgha in njegovo pestro minolost, vedo, da bo dobro in spretno orožje za njih namene, zato so si ga izbrali. Stürkgh je sovražnik vsega slovanskega, zato bo v tem oziru nemškim nacionalcem in „naprednjakom po volji“ ter mu bodo že samo zaradi tega odpustili to malenkost, da je zatajil svoja nekdanja liberalna načela ter postal klerikalec, da tako reši svojo politično kariero.

Grof Stürkgh je danes moč 59 let star; služil je v naučnem ministru od l. 1886. ter postal tam l. 1894. dvorni svetnik in mu je bil poverjen srednješolski referat. Njegova politiško-parlamentarna minolost je jako pisana. Leta 1891. je bil izvoljen za državnega poslanca v fevdalnem veleposestvu na nemškobliberalni program. Bil je član združene leveice, in ko je ta razpadla, se je pridružil ustavovernim veleposestnikom ter si prizadeval pridobiti si celo vodstvo te stranke. V državnem zboru je bil vedno eden najbolj vnetih za-

govornikov složnega postopanja Nemcev proti Slovanom, in ko se je v starem parlamentu bojevalo za slovenske paralelke na celjski gimnaziji, je igral Stürkgh v tem boju tako odlično vlogo, da je po osnovanju teh celjskih samostojnih razredov resigniral na uradno mesto v naučnem ministru.

Leta 1901. je bil imenovan za tajnega svetnika. Staroliberalizem, kot čigar predstavitelj je bil grof Stürkgh splošno priznan, je počasi in brez hrupa zamrl, toda njegov bivši reprezentant ni hotel z njim vred završiti svoje politiške kariere. Pri lanskih volitvah na temelju splošne in enake volilne pravice je nastopil grof Stürkgh naenkrat na podlagi krščansko-socialnega programa. Kandidiral je v kmetiških občinah okraja Fehring-Radgona ter v svojih kandidatskih govorih proglašal in prisegal na vsa načela kršč. soc. politike. Rekel je, da se bo v interesu kmetiškega prebivalstva boril za skrčenje šolske dobe na kmetih; da se bo odločno postavil proti izključenju verskega pouka iz šole ter proti temu, da bi se staršem pustila pravica odločevati o verskem pouku svojih otrok; izjavil se je odločno za neločljivost katoliškega zakona; prisegel je, da je v narodnem oziru skrajni nemški nacionalce in seveda tudi črnokolt — in vključ vsi tej nakopičeni svetosti in dobroti je celo med štajerskimi kmeti pogorel, in konec bi bilo njegovega politikovanja, da se ga ni Beckova vlada, ki take vsestranske genije posebno čišla, usmili in ga poklicala v gosposko zbornico. Tej svoji univerzalnosti na ljubo bo ta mož v kratkem naučni minister. Komu se hoče baron Beck s tem imenovanjem prikupiti, kršč. socialcem ali gosposki zbornici, še ni gotovo.

Našim klerikalcem bo novi naučni minister gotovo po volji, ne bo jih motila ne njegova preteklost ne njegova mrznja do Slovencev — mož je danes portfelju na ljubo klerikalec, zato tudi mož po njih sreč. Ako bi pa bilo v naprednih strankah našega parlamenta še količjak načelnosti, bi mu takoj morale onemogočiti ministrovanje, zakaj imenovanje grofa Stürkgha je udarec vsi naprednosti. Na mesto nemškobliberalnega liberalca stopi klerikalec, na mesto meščanskega ministra aristokrat, namesto člana parlamenta stopi član gosposke zbornice v kabinet. Toda načela v tem parlamentu nimajo kurza, in ljudska zbornica bo tudi to klofuto mirno utaknila. Naši poslanci pa vedo, koga imajo pred seboj, in nadejamo se, da bodo tudi sedaj klerikalnemu slovenožreću grofu Stürkghu nasproti odločno branili naše stališče, kakor so ga branili nekdanji proti liberalnemu dvornemu svetniku in poslancu grofu Stürkghu.

Nadaljna izobrazba učiteljstva.

Življenje učitelja in šole se ceni navadno enako, zakaj le malo je mogoče pokazati v njem inponujočih dogodkov. Ako pa vzamemo v poštev še dolžnosti in ostale naše odnose,

pa se pokaže, da je gradiva za premišljevanje toliko, in sicer resnega gradiva, da celo najbolj vztrajen pedagog le s težavo zadoščuje svoji nalogi.

Raznovrstni in važni smotri in naloge šole pa tudi nakladajo učitelju razne dolžnosti, ako ima sploh šola ustrezati svojem namenu, a to kakor v smeri pouka, tako tudi vzgoje, ki je pravzaprav glavni in edini namen pouka.

Ako vzamemo ozir na neprestani napredek vede in duha časa, ki sili z vso neukročljivo močjo urno naprej; dalje na neprestano borbo pojmov, ki objema vse društvene sloje, in se obenem ozremo na fakt, da se vse to odbija kot nekaj značilen pečat na šoli in zaradi tega zahteva tudi od njenega predstavitelja, t. j. učitelja, enakomernega napredka, pa dospemo do prepričanja, da učitelj, ki ima zadoščati svojem poklicu, mora istotako napredovati z duhom časa, z napredkom vede ali čuti neprestano nad samim seboj, neprestano se izobraževati ter se neprenehoma popolnjevati v svojem poklicu. Ako si torej učitelj želi doseči v priliki meri ugodnih posledic svojega dela in ako smatra svoje idealno naučno delo ne kot nekakšno rokodelstvo, ki prinaša kruh, mu tudi ne zadošča, da izvršuje svoje dolžnosti v smeri formalnega pouka v šoli, marveč si tudi prizadeva, da si prisvoji metode pouka na najboljši način, a pri tem še vendarle tudi hrepeni, da si osvoji splošne pedagoško-didaktičke osnove in se tako oboroži za vsak slučaj, da more potem vplivati na cele društvene sloje. Neovrgljiva je tudi resnica, da se nivo splošne izobrazbe učitelja odbija in deluje pomenljivo ter v visoki meri na vse sloje mladine, ki se nahaja pod vodstvom dotičnega učitelja. Zlasti slovenski učitelj je dolžan neprestano misliti na svojo daljšo lastno izobrazbo, ker se zaveda odgovornosti svojega visokega poslanstva glede naroda.

V družbi, razvijajoči se v normalnih pogojih, je naloga učitelja omejena samo na izobrazbo otrok v formalni smeri, vse ostalo pa popolnoma domača in društvena vzgoja. Slovenski učitelj pa mora z vso zalogo psihološke in didaktičke vede delovati v to svrhu, da se dvignejo društveni sloji, da bi v borbi za narodni in gmotni obstanek mogli iti v vrsti z onimi narodi, ki so nas prekosili v omiki in s tem samim tudi v gmotni in narodni blaginji.

Slovenski pedagog mora pristopiti k izvršitvi svojega poklica, oborožen z vsemi pridobitvami narodne vede ter zajemati oživljajoče soke iz teorije in prakse, iz duševnega gibanja in napredka, obenem pa tudi iz pojavov društvenega in narodnega življenja. Zgolj iz takšnega vira more prihajati oživljajoči sok, morejo pritekati istinita sredstva, ki vodijo k izboljšanju in k promeni na boljše sedanjih rezi-kih odnošajev našega društva. Slovenski učitelj-vzgojevalec ima torej dolžnost prilagoditi svoje delo potrebam vsega naroda: mora imeti neprestano pred očmi misijo, ki mu je zaupana v blagor rojakov.

Kdor opravlja svoj učiteljski poklic brez prepričanja o važnosti svojega poklica in svojega poslanstva, o vzvišeni in plemeniti misiji

Dalje v prilogi.

Če sem že v sanjah tako izborno postopal ter z železno roko takoj v kali vdušil vsak najmanjši poizkus prostosti, lahko si misliš, kako izborno bom delal šele potem, ko bom v resnici imenovan.

Lahko bi ti navedel še več lepih lastnosti, a to storim, ko bom imenovan, ker bi me sicer znali poklicati na Dunaj na mesto naučnega ministra Marcheta.

Učiteljstvo pa me bo gotovo izredno spoštovalo zaradi mojih prelepih lastnosti. Zakaj takega kameleca gotovo ni na Kranjskem in še daleč okrog ne!

Bodi mi srčno pozdravljen!

Za likof pa bom vseeno dal, četudi sem Potuhinjenc.

„Ne morem molčati!“

Manifest Leva Tolstega.*

„Sedem smrtnih obsodb: dve v Peterburgu, ena v Moskvi, dve v Penzi in dve v Jurjevu. Štiri usmrčenja: dve v Karznu, eno

*) Slavni ruski pisatelj objavlja mogočni svoj protest proti krvavi zločini. Tolstoj, oznanjevalec pasivnosti, ni simpatiziral z rusko revolucijo, dokler je zmagovala, sedaj pa nastopa osemdesetletni starec s

v Vilni, eno v Odesi.“ Dan za dnevom je stalo tako po vseh časopisih, in neprestano, ne tedne, ne mesece, ne leto dni, ne: že leta in leta se godi tako! In to počenja v Rusiji, v tisti Rusiji, kjer gledajo ljudje vsakega zločince kot človeka, vrednega sočutja, in kjer še do nedavnega časa zakon ni potrjal smrtnih obsodb! Spominjam se, kak ponos me je navdajal, kadar sem govoril o tem z zapadnimi Evropei; zdaj pa imamo mi drugo, da, že tretje leto usmrčenje za usmrčenjem, usmrčenj brez konca in kraja.

Če vzamem v roko današnji časopis...

Danes, dne 9. maja, je strašno. List prinaša kratke besede: „Danes so v Hersonu na Strejbickem polju obesili dvajset kmetov v kazni za roparski napad na lastnino nekega posestnika v Elizabetskem okrožju.“

Časopisi so pozneje ugovarjali temu poročilu, da bi bilo obešenih dvajset kmetov. Jaz se moram le veseliti te zmote; ne samo tega, da so obesili ljudi manj, nego so poročali izprva, marveč tudi povoda, ki mi ga je skrajnim pogumom proti reakciji in daje s plameničimi besedami duška svojemu gnevu nad temi zločini, ko se prelija človeška kri na moriških — zaradi družabnega reda.

dal ta strašni dogodek, da tukaj izrazim čuvstvo, ki me je mučilo dolgo časa. Zatorej nadomeščam besedo dvajset z dvanaajst, vse drugo pa puščam neizpremenjeno, zakaj karkoli rečem, se ne ozira zgolj na teh dvajset obešenec, pač pa na vse tisoče, ki so jih ta čas potlačili in pomorili.

Dvanaajstero teh ljudi, ki živimo od njih dela, istih ljudi, ki smo jih mi pohujšali in jih še pohujšujemo z vsemi sredstvi, kolikor nam jih je na razpolago — od učinka žganja pa do strašne laži tiste vere, ki ji sami ne verujemo več, pa je vsiljujemo njim z vso svojo oblastjo, dvanaajstero teh ljudi — obešeni z vrvmi od tistih, ki jih oni rede, oblačijo in vzdržujejo, od tistih, ki so nje pokvarili in jih kvarijo še nadalje. Dvanaajstero tistih soprogov, očetov in sinov, ki sloni življenje vesoljne Rusije na edini njihovi dobroti, marljivosti in preprostosti, so prijeli, pahnili v ječo in vkle-nili. Nato so jim privezali roke na hrbet, da bi ne grabili za vrvi, ki so jih hoteli obesiti nanje, in so jih odvedli pod vešala. Več drugih kmetov, podobnih tistim, ki so imeli biti obešeni, toda oboroženih, oblečenih v čedno vojaško uniformo, z dobrimi črevlji na nogah in s puško v roki, spremlja obsojena može.